

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : 200 Lei
Particularii : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 279/1940.

Necrolog.

Cu durere aducem la cunoștința Veneratului Cler diecezan, că Rev-mul *Ignațiu Sabău*, Arhidiacon onorar protopop emerit, asesor consistorial, preot pensionar, fost paroh în Beiuș Șoncuiuş, în ziua de 26 Ianuarie crt., a repausat în Domnul în anul al 74-lea al vieții și al 48 lea al preoției sale.

Frații Preoți, pentru odihna snfletului repausatului lor în Hristos Frate, vor aduce la altarul Domnului sufragiile pii îndatinate.

Oradea, 29 Ianuarie 1940.

Nr. 4/1940

Concurs la postul de cantor din filia: Rătești

Pentru completarea postului de cantor din filia Rătești (parohia Beltiug) jud. Satu-Mare, protopopiatul Supurul de jos, se publică concurs pe data de 25 Febr. 1940.

Retribuțiuni:

6 jugh. pământ arabil,

1 „ fânaț,

Drept de pășunat pentru 1 vită,

Drept la pădurea urbarială,

Ștoalele obișnuite,

Locuință.

Concurenții se vor prezenta în una din Dumineci sau Sărbători până la data de 25 Febr. aducând cu sine actele trebuincioase.

Beltiug, la 20 Ian. 1940.

Curatorul.

Nr. 6/1940

Concurs la postul de cantor din Eriu-Sâncraiu

Pentru completarea postului de cantor din parohia Eriu-Sâncraiu, jud. Sălaj, protopopiatul Tășnad, se publică concurs pe data de 25 Februarie 1940.

Retribuțiuni:

Locuință cu 400 st□ grădină,

8 jug. cad. pământ arabil,

Stoalele obișnuite,

Concurenții se vor prezenta în una din Dumineci s'au sărbători până la data de 14 Februarie a. c. aducând cu sine actele trebuincioase.

Eriu-Sâncraiu, la 18 Ianuarie 1940.

Curatorul.

No. 201/1940.

Combaterea tifosului exantematic

Publicând mai jos adresa On-lui Minister al Cultelor și Artelor No. 52761/1940, invităm pe toți Preoții Diecezei să-și dea întregul lor concurs pentru prevenirea și combaterea boalei atât de lipicioase și de primejdioase, cum este tifosul exantematic. La acest Circular alăturăm și câte un exemplar din instrucțiunile date de On. Ministerul Sănătății și Ocrotirilor sociale.

Prea Sfințite,

Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociate, sesizându-se de pericolul pe care-l prezintă recrudescența tifosului exantematic amenințând să iasă din starea endemică în care se găsește în anumite puncte ale țării și să se transforme în stare epidemică, cu urmările cele mai dezastruoase pentru populația civilă și oșterea concentrată, întreprinde o luptă de prevenire și combatere, în legătura și colaborare cu toate Ministerele, care, prin organizarea, funcționarea, competența și personalul lor, au atingere cu sănătatea și igiena poporului.

În ceea ce privește Ministerul Cultelor și Artelor, colaborarea ce ni se cere și pe care o putem oferi este concursul

preoșimii țării spre aplicarea practică, la fața locului, a măsurilor și mijloacelor care se propun și de care dispun autoritățile publice cum și posibilitățile fiecărei familii.

Ivirea și întinderea tifosului exantematic în aceste vremuri, când populația circulă dela o localitate la alta pentru procurarea mijloacelor de existență și când au loc concentrări de trupe cu osebire în vreme de iarnă, ar constitui un flagel asemănător celui din timpul marelui război, căruia i-au căzut victime sute de mii de vieți omenești, civile și militare.

De aceea și măsurile, care se indică și aplică, au caracter imperativ și de extremă urgență, cunoscându-se starea precară sanitară a satelor și a mahalalelor orașelor, precum și spiritul refractar al țărănimii la orice măsuri de igienă cu deosebire acum în vreme de iarnă.

Din acest punct de vedere, nimeni altul nu poate avea un rol mai hotărâtor asupra poporului decât preoșimea țării, pentru cuvântul că preotul trăiește în mijlocul poporului, îi cunoaște toate nevoile, iar prin cuvântul lui, îmbrăcat în autoritatea morală, poate determina schimbarea mentalității mulțimii și ajuta în cea mai mare și mai eficace măsură la prevenirea tifosului exantematic.

Primejdia ce se semnalează în unele părți ale țării poate fi așa de mare încât, în ceea ce privește preoșimea, este cazul a se întreprinde de urgență un apostolat creștin-național sanitar.

Ne îndreptăm cu aceste gânduri către Prea Sfinția Voastră, rugându-Vă să binevoiți a da tot concursul în lupta ce se începe pentru prevenirea tifosului exantematic de către Ministerul Sănătății în colaborare cu toate celelalte Ministere.

Solicităm călduros o conlucrare pricepută și devotată a preoșimii române, pornită din spiritul de jertfă al Evangheliei și din tradiția de veacuri a Bisericii naționale.

Roadele acestei colaborări vor fi încă un titlu de vrednicie și de recunoștință pentru preoșimea țării, care se va resfrânge asupra bisericii românești.

Vitalitatea bisericii naționale se va verifica și de astă dată prin încadrarea ei în lupta pentru prevenirea unei epidemii ale cărei ravagii vor fi ireparabile, și pentru stat și pentru biserică.

Părerea noastră este că preoșimea își poate desfășura partea ei de colaborare la aplicarea măsurilor locale de igienă și deparazitare, întrucât este cunoscut că agentul purtător și transmisor al tifosului exantematic este păduchele de

corp, un parazit care se vede și care se poate distruge cu înlesnire de fiecare om și de fiecare familie.

În acest scop vă rugăm să binevoiți a dispune următoarele, cu urgența pe care o impune primejdia epidemiei :

a) Toți preoșii fiecărei eparhii să aducă la cunoștința agentului sanitar cel mai apropiat situația sanitară din parohiile și enoriile respective, semnalând cazurile de tifos exantematic cum și orice caz suspect cu simptome de tifos.

b) Fiecare preot, care cunoaște starea de igienă corporală a enoriașilor săi, să meargă din casă în casă în tot cu prinsul enoriei Sfinției Sale, să sfătuiască, să îndemne și să îndrumeze pe enoriași pentru deparazitare și pentru igiena corpului și a locuinței, recomandând folosirea instalațiilor de această natură acolo unde sunt, sfătuiind cu toată insistența folosirea mijloacelor practice de care dispune fiecare familie ca : săpun, petrol, un tuc pentru fier, o mașină sau fier de călcat.

Cu prilejul acestei vizite sanitare, preoșii vor lăsa în fiecare casă instrucțiunile pe cari le dă, prin afișe tipărite sau chiar broșuri, Ministerul Sănătății.

c) Preoșimea să îndemne și să îndrumeze pe credincioși pentru asistența creștină în scopul de a se cumpăra : săpun, petrol, rufărie și lemne pentru familiile sărace.

Preoșii își vor asocia la această operă de mobilizare sanitară locală pe învățători, pe fruntașii parohiei și pe ceilalți funcționari locali, care vor primi ordine și dispoziții pentru lucrare de prevenire și combatere a tifosului exantematic, dela autoritățile de care depind.

d) Să se țină predică în biserică cu conținut sanitar și cu aplicare directă la primejdia tifosului exantematic în toate sărbătorile ce se apropie.

e) Fiecare preot să fie obligat a raporta direct Ministerului Cultelor și Artelor felul cum s'au executat dispozițiile menționate mai sus pentru ca Ministerul să poată aprecia și eventual recompensa pe cei devotați serviciului și ca să poată avea și materialul documentar necesar pentru o organizare uniformă a activității preoșimii.

Primiți, Vă rugăm, Preasfințite, asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

MINISTRU.
ss. Indescifrabil

DIRECTOR,
ss. Indescifrabil

PARTEA NEOFICIALĂ

„Concepția ortodoxă despre cultură“

Acesta a fost subiectul unei conferințe ținute de d. Nichifor Crainic, cunoscutul poet, director al *Gândirii*, profesor la Facultatea de teologie ortodoxă a universității din București. Conferința a avut loc în Teatrul Regina Maria din localitate (13. 1. 1940), în urma inițiativei P. S. Sale Nicolae Popovici, episcopul ortodox al Orăștii.

După o justificare a titlului conferinței sale, vorbitorul definește câteva noțiuni generale : cultură (totalitatea creațiilor geniului omenesc), cult (totalitatea acestor creații puse în slujba dumnezească), stil (felul orânduirii acestor creații făcute de Biserică ; Statele n'au creat stiluri) ; natură (zidire, creație, lume materială, — pentru a o deosebi de cultură, nota specifică a omului, căci nici mineralele, nici vegetalele, nici animalele, inferioare omului, nici îngerii, superiori

lui, nu creiază cultură ; ea fiind proprie omului) etc. Cu aceste definiții toți putem fi de acord. Conferințiarul însuși a recunoscut că partea cea mai mare a conferinței sale ar justifica un titlu mai general : »Concepția creștină despre cultură«. Dacă s'a oprit la titlul de concepție »ortodoxă«, e pentru că ține să arate unele deosebiri între Biserica ortodoxă și cea catolică. De cea protestantă nu poate fi vorba, deoarece ea n'a creat nimic, distrugând prin înlăturarea tradiției și prin subiectivismul ei critic exagerat toate valorile culturale.

Care sunt aceste deosebiri după d. N. Crainic ?

Mai întâi la pictură, zice D-Sa, Biserica ortodoxă e mai largă, mai îngăduitoare, mai înțelegătoare decât cea catolică. Erminia sau canonul picturii bizantine prevede zugrăvirea, pe pereții din afară ai bisericii, a unei întregi serii de oameni de geniu (genialitate=

chipul dumnezeesc cel mai înalt în omenire): Homer, Plato, Aristotel, Pitagora, Sibila, Apollo filosoful etc. Mai mult, se prevede fiecare verset sau inscripție cu care ei trebuie zugrăviți pentru a arăta cum au prevestit sau prefigurată pe Mântuitorul. Acest fenomen pictural, pretinde vorbitorul, e necunoscut în catolicism. Inexact.

Cucernic pelerin al Italiei străbune, cântăreț al Romei pelerinagiilor, îndrăgostit de felibria lui Mistral și de Pan-latinitate, d. Crainic știe foarte bine (dar a scăpat din vedere în după amiaza zilei amintite) că Raffaello Sanzio are în »stanze«-le și »logge«-le din Vatican și neîntrecutele tablouri: Școala din Atena, Parnasul, Disputa. Michelangelo încă înfașează, alături de proroci, și Sibile în celebra lui Judecată de apoi. Exemplul acestor corifei ai pictorilor n'a rămas fără urmări în istoria picturii apusene. Ne-ar duce prea departe să urmărim anume acest subiect, atins de D-Sa în trecut, dar anume ca să pură catolicismul în inferioritate.

Fiindcă nu de mult s'a sărbătorit cincantenerul morții lui Mihai Eminescu, amintim un crâmpel din frumosul imn închinat de el Bisericii catolice, ca instituție universală. »Caracteristic și vrednic a se recunoaște în favoarea catolicismului — zice Eminescu — e tendința de a nu baza creșterea poporului pe idei abstracte, care să convingă capul, ci pe idei rediate intuitiv, care să îmblânzească inima; de aceea frumoasele arte au fost cele mai puternice arme ale Bisericii. Arhitectura, muzica, sculptura și poezia au fost puse în serviciul Bisericii, pentru a da în această sferă curată, neatinsă de nici o suflare impură, un adăpost sufletului omeresc, atât de bântuit sau de patimi sau de golul lui propriu, de urit . . . Arta bisericească a cultivat în pictură frumosul în culmea perfecției, muzica și arhitectura în genul sublim . . . Toate poezia care posedă înaltă civilizațiune astăzi, dacă nu sunt, au fost măcar mult timp catolice«. (»Religia« din Articole politice de M. Eminescu).

Aceste adevăruri formulate atât de lapidar de marele poet și gânditor au fost reluate și dezvoltate mai târziu de d. Sextil Pușcariu în a sa »Istoria literaturii române« (Partea I, Sibiu, Astra, 1921). D. Pușcariu arată cu nenumărate exemple, cum »arta fu strânsă de pravilele celei mai conservative dintre biserici« (p. 20); cum umbra, perspectivele sunt necunoscute, peisagiul disprețuit; chiar figurile omenești par mai mult amănunte decorative, țapene, drepte, îmbrăcate până la gât, vecinic în aceleași poziții convenționale, cu aceleași gesturi înlemnite, cu fața posomorită, exprimând ascetism și severitate (p. 21). Sculptura miniaturală (p. 24 - 5), adevăr recunoscut și de d. Crainic. Muzica bisericii ortodoxe din cecece era tipic a făcut tipic, la care s'a oprit până bine de curând (p. 28), — pe când catolicismul a știut să desvoalte atât muzica vocală cât și cea instrumentală (orga!). Opera își datorește

existența tot catolicismului. Mai norocoasă e biserica ortodoxă cu arhitectura care în adevăr are multe perle pe pământul românesc: Mănăstirea Argeșului, Trei-Sfetitele etc. Deși sunt multe de zis și în această privință. »Rar am văzut« — scrie I. L. Caragiale despre biserica din Cotroceni — »o atmosferă mai supărătoare. Când treci pe sub bolta bondoacă și pleoștită a clopotniței greoaie, care parcă așteaptă pe cineva, ca să-l strivească sub surpătura ei, și intri în curtea cea mare, dai drept în față de peristilul bisericii. Coloanele și frontonul lui sunt de tot ascunse sub un stuț de verdeață acățătoare — ai crede că e intrarea unei peșteri cu emanațiuni năbușitoare . . . Un cuib de cucuvae mai lipsește sub strășina delaturea bătrânei biserici, pentruca să desăvârșească armonia acestor locuri de cobe«.

Altă deosebire între ortodoxism și catolicism, zice d. N. Crainic, este că cel dintâi, mișcându-se în orbita spiritului elin, e mai larg, mai îngăduitor, mai generos, — pe când catolicismul, dominat de spiritul Romei, e mai îngust, mai strâmt, mai intolerant. Așa se face, zice D-Sa că această Biserică a Romei »e leșinată de dragoste exclusivă pentru un singur filosof«, Aristotel, acela pe care se întemeiază maestrul Școlastice, S. Toma de Aquino.

Inexact.

Recomandând pe acest mare Sfânt mai mult decât pe alți învățători ai Școlii creștine din Evul Mediu, papa Leon XIII (»Aeterni Pertris«, 4. 8. 1879), o face, pentrucă acesta, venerând profund pe toți marii dascăli ce l-au precedat, a moștenit oarecum înțelepciunea tuturor. Deci și ideile S. Augustin, adept al lui Plato, nu al lui Aristotel; și ale lui Boethius, acest gânditor caracteristic roman; și elemente de filosofie arabă etc. Procedând astfel S. Toma de Aquino cași maestrul cari l-au precedat ori i-au urmat, a imitat, după cum zic sfinții părinți, pe Evreii, cari plecând din robia Egiptului, au dus cu ei vasele acestora de aur și de argint, precum și vestmintele lor cele mai prețioase. Și cecece a făcut S. Toma de Aquino în filosofie și teologie, a făcut Dante în poezie (maestrul său e poetul păgân Vergilius), Petrarca, Manzoni, S. Francisc de Sales etc. etc.

Să nu uităm apoi că Tomismul reprezintă numai un curent de gândire.

Franciscanismul, reprezentat prin S. Bonaventura, Duns Scotus ș. a. e un curent deosebit de Tomismul întemeiat pe Aristotelism. Franciscanismul are la bază Platonismul.

Dacă autoritățile bisericești se pronunță mai cu seamă pentru Tomism, adică Aristotelism, cauza e că are mai multe temeuri de adevăr decât Platonismul. Nu poate fi, deci vorbă de dragoste »leșinată« pentru un singur filosof.

Ne-ar duce prea departe înșirarea tuturor dovezilor.

Biserica singură izbuteste să selecționeze bine, să alunge ce e rău și să primească ce e bun, să facă o sinteză fericită de toate elementele în adevăr prețioase.

Fiind vorba de selecția valorilor culturale, credem potrivit să reamintim frumoasa legendă de pe Olimp a marelui scriitor polonez Henryk Sienkiewicz.

E vorba de amurgul zeilor păgâni și înstăpânirea creștinismului prin verhovnicii apostolilor, Petru și Pavel.

În fața acestora vin pe rând toți zeii și zeițele vechilor păgâni.

Cel dintâi e Zeus, tatăl zeilor și al oamenilor, adunătorul de nori și de tunete.

Când pășeste el, se cutremură Olimpul. Vulturul țipă îngrozit. Fulgerele cad neputincioase sub picioarele zeului, apoi șueră ascuțit ca tot atâția șerpi veninoși, gata să muște.

Văzându-l S. Petru îi zice: »Fii blestemat și osândit pe veci!«

Intr'o clipă Zeus pâlă și dispăru de parcă l-a înghițit pământul.

Urmează Poseidon cu pletele negre ca întunecul nopții, ținând în mână furca cu trei coarne știrbite.

»Tu nu vei mai stârni furtunile« — îi face judecata Verhovnicul Petru — »ci vei fi steaua mării, povătuind pe cei rătăciți spre porturi liniștite«.

Alt țipet de groază și Poseidon e înghițit de valurile de întunec.

Apoi se ivește zeul cu liră și arc de argint, întovărășit de nouă Muze. Acestea stau încremenite de spaimă, fără suflare, fără nădejde în inimă. Cântărețul se apropie de S. Petru și, cu un glas mai dulce decât orice muzică, îi șoptește: »Nu mă ucide, stăpâne! Apără-mă și fă să reînviez! Eu sunt floarea sufletului omenesc, fericirea și dorul lui spre Dumnezeu. Tu știi, verhovnice, că nici când cântarea nu va ajunge la cer, dacă i se taie aripile. Vă conjur, deci, bărbați sfinți, nu ucideți cântecul!«

Urmează o clipă de tăcere, Petru își ridică ochii spre cer, Pavel își reazămă mâna pe mănunchiul sabiei și cade pe gânduri. Atunci Petru face liniștit semnul crucii peste strălucitorul cap al cântărețului și zice: »Să trăești, cântare!« Apollo cu smerenie cade la picioarele apostolilor. Noaptea pare mai clară. Floarea de liliac mai înmiresmată. Isoarele murmură mai dulce. Muzele se adună ca un stol de porumbei. Tremurând încă, ele încep să cânte lin, într'un chip neîndatinat pe Olimp: »Sub paza și apărarea ta alergăm, o sfântă de Dumnezeu născătoare... nu rușina tânăguirea noastră, o Stăpâna noastră și apără-ne de tot răul!« Și cântecul lor răsuna peste câmpii ca o cântare de călugărițe evlavioase și caste.

Faunii, satirii, bacantele, nimfele, oreadele au soarta lui Zeus.

Măreață și superbă vine apoi o zeiță cu zâmbet de dispreț pe buze. Ea spune: »Eu sunt Pallas Athene.

Nu vă cer viață, căci n'am avut. Eu sunt o biată părere. Odyseu m'a cinstit, căci era bătrân; Telemac, pentru că era nevrâstnic. Voi nu-mi puteți lua nemurierea, căci n'am avut-o. Umbră am fost și umbră am să rămân pe vecie!«

În sfârșit, vine rândul Ei, cea mai frumoasă și mai căutată dintre toate zeițele. Ea se apropie dulce, sfioasă, cu fața strălucind de lacrimi. Sub sinu-i alb ca zăpada, inima i se bate ca o păsărică speriată. Buzele-i tremură. Căzând la picioarele apostolilor abia poate îngâna: »Sunt vinovată și păcătoasă, dar sunt fericirea muritorilor. Iertați-mă!« Glasul i se înneacă în suspine și sughituri. Verhovnicul o privește cu milă și înțelegere. Pavel se pleacă spre o tufă de crini, rupe o floare și o dă celei îngenunchiate, grăindu-i: »Fii totdeauna curată ca această floare! Și să trăești spre fericirea oamenilor!«

Atunci se face ziua. Ciocârlile, prigoarele, cizii se ridică veseli în văzduh și încep cântarea dimineții. Pământul tresare de bucurie, căci nu e lipsit de *cântare* și *fericire*.

Deși e o simplă legendă, mai corect numai o viziune poetică, totuși această povestire ilustrează admirabil, dintr'o lume apropiată de noi, a vecinilor și prietenilor noștri dela Miazănoapte, cum se face selecția valorilor, după judecata trimișilor lui Dumnezeu.

În acest punct credem că suntem de acord desăvârșit cu d. Crainic.

Nu suntem și nu putem fi de o părere cu D-Sa când bârfește catolicismul pentru închiziție (instituție de Stat în sensul cum vorbea D-Sa cu temniși și ruguri) și index.

În ce privește închiziția, D-Sa, deși n'a avut curajul să afirme, totuși a insinuat publicului ascultător că ea ar fi avut cam trei sute de mii de victime. De unde scoate D-Sa această cifră fantastică? Istoricul spaniol Mariana amintește numai de 2000 de victime sub tot timpul de patru ani de închizitorat al lui Torquemada. Pentru a judeca corect închiziția, să ținem seamă de felul deosebit cum ea se prezintă nu numai dela popor la popor, ci și mai ales dela instituție la instituție. Alta e închiziția de Stat, severă, înfiorătoare, cu pedepse de moarte, crâncenă de atâtea ori. Și alta, cu totul alta e a Bisericii. Aceasta nu se amestecă decât pentru a îmblânzi cruzimea și de atâtea ori lăcomia închizitorilor, amintindu-le că credința trebuie recomandată cu binele, nu impusă cu puterea: *fides est suadenda, non imponenda*, zice S. Bernard tocmai în acest timp incriminat de vorbitor. Și să ne gândim la deosebirile de mentalitate și tratament dela o epocă, la alta. Și nu putem încuviința nici elogiile »incomparabilului« spirit grec. Dacă n'ar fi censuri și index, putea-s'ar cunoaște adevărul de minciună și ordinea din haos.

E bine oare ca foști călugări să tipărească ne-sanționați oribile icoane de lemn și scandaloase ale-

geri de stărițe? Să ai preoți și arhimandriți »cenușari«, cari pentru bani, în contra canoanelor, fac slujba morților și la cremator? Să ai profesori la facultate de teologie vinovați de comunism bolșevic? Ori, cum spun cei inițiați, chiar episcopi și mitropoliți în lojele masonice? Nu e o răsturnare de roluri și atribuțiuni să vezi că mai curând se ridică și sancționează anumite maculaturi pornografice (Băetana, Biblioteca sexelor, etc.) Ministerul educației naționale decât Sfântul Sinod, poliția și nu clerul?

N'am văzut cu toții ce minunat rost îndeplinește și astăzi așezământul Indexului, când înainte cu câteva luni grupul de scriitori și publiciști dela *Action française*, în frunte cu Daudet și Maurras, s'au supus judecării Suveranului Pontif, recunoscându-și greșelile, cerând iertare, promițând îndreptare pentru viitor? Ce să mai vorbim de alte cazuri izolate? Nu e cunoscut

cum arhiepiscopul de Cambrai Fénelon își citește singur din amvon osânda, rostită de Scaunul Apostolic al Romei asupra unei scrieri a sale și, departe de a se socoti decapitat, prin pilda de ascultare și supunere ce a dat, a înălțat inimile tuturor Francezilor?

De asemenea facem toate rezervele cu privire la tămâierea Grecilor. »Iară la Greci« — scrie Ion Neulce — »milă sau omenie sau dreptate sau neviclesug, nici unele de acestea, sau frica lui Dumnezeu«. Poetul admirabilelor șesuri natale va înțelege de sigur mai bine decât noi durerile istorice ale neamului exprimate în cuvintele cronicarului moldovean și pe viitor ne va cruța de asemenea elogii și alunecări făcute mai mult pentru a părea original decât cu gândul de a strica.

Aceste observații sunt făcute dela frate la frate, adică:

Sincer

Sărbătorirea păr.-canonic Matei la Beiuș

Păr. Matei fiind numit canonic în Capitulul român unit din Oradea, părăsește Beiușul. Cu acest prilej Reuniunea mariană, secția doamnelor, pentru munca depusă cu atâta zel și dragoste, în cadrele acestei Reuniuni, a ținut să-l sărbătorească într'o ședință solemnă, la 21 Ianuarie a. c. sub prezidiul doamnei președintă *Elena Dr. Bozac*, asistată de Rev-mul *Dr. Valeriu Hetcou*, președintele ecleziastic al Reuniunii.

Președintele deschide ședința solemnă, anunțând că singurul subiect al zilei e: »sărbătorirea Păr. Matei«, rugând pe d-na secretară să treacă în procesul-verbal această ședință duioasă, căci simțim fiecare că prin plecarea păr. Matei pierdem ceva, pierdem pe secretarul și dirigintele Reuniunii, pe care fiecare îl regretăm. Dă cuvântul d-nei *Aurora Tămaș*, care rostește un simțit discurs din care reținem următoarele:

»Inainte cu 13 ani ați desfășurat aci în Beiuș steagul credinței mântuitoare sub flamura căreia ați luptat cu eroism și fără ezitare. Indrumarea spirituală a fost lucrarea de competență a D-voastră. În zilele de azi aceasta e de o importanță covârșitoare, constituind o adevărată școală. Ne trebuie școala creațiunii spirituale, școala care să ne învețe a citi în cartea vieții, ca din forțe pasive și vegetative să devenim forțe active — vii, în biserica lui Cristos. Ne trebuiesc forțe dinamice, forțe spirituale creatoare de eroism și mari elanuri, începând dela cel mai umil cetățean până la cel mai sus pus. Dacă nu știm să citim în cartea vieții, dacă nu suntem animați de realitatea spirituală, suntem fiii pierzării, vorba sfintei Scripturi.

Ați fost secretarul Reun. Mariane, mai mult ați fost dirigintele, spiritual al ei. Și cât de scumpă V'a fost această Reuniune chiar pentru valoarea covârșitoare a misiunii ei, pentru rostul ce are să-l îndeplinească în redresarea vieții noastre sufletești, ați dovedit-o prin dragostea cu care ați luat parte la toate ședințele lunare a secției femeilor. Cât de frumoase

și instructive erau directivele D voastre în legătură cu peregusul spiritual al nostru. Ne-ați învățat că nu în triumfuri materiale stă scopul ființei noastre, că nu aici trebuie cântărită valoarea și fericirea noastră. În cuvinte înălțătoare ne-ați arătat lumina luminei — a adevărului etern. Învățăturile date erau o înălțătoare elevație sufletească pentru fiecare din noi. Ați folosit fiecare prilej binevenit pentru a ne da directive, pentru a corecta și stimula acțiunea. Cu adevărat ne-ați încălzit sufletul pentru tot ce e nobil și frumos. În astfel de condiții secția noastră era în floare, într'un progres continuu, și într'o astfel de Reuniune nu se ofilesc sufletele, nu se comprimă energiile și nu se îngroapă »talantul«. V'ați sacrificat în mod real pentru binele nostru sufletec. Dar n'am spus totul, căci D-voastră nu V'ați mărginit numai a da directive pentru regenerarea sufletească, nu V'ați mulțumit de a patrona tot ce era nobil, dar ați fost cel dintâiu exemplu de muncă, de viață spirituală. Iar exemplele vii formează o școală. Pilda, oricât e de rară, este unul din cei mai puternici dascăli din lume. Școala ei este aceea a vieții practice, unde învățătura se dă prin acțiune, totdeauna mult mai convingătoare decât vorba. Bunele sfaturi au de sigur greutatea lor, dar dacă nu sunt întovărășite de pilde, dispar.

Ce adâncă și frumoasă este convingerea creștinească că nu este nicio faptă, niciun gând în viața omului, care să nu tragă după sine un întreg lanț de urmări, a căror dâră influențează și în viața de apoi. Un cuget bun, o faptă bună își vor da roadele chiar dacă noi nu vom mai fi. Faptele niciunui om nu dispar cu desăvârșire; timpul se poate risipi în pulbere, dar faptele lui poartă mai departe roadele, înrăurind generațiile cari se înșiră în viitor, în infinit. În această lege dumnezească stă marea răspundere a omului.

Ce să zic despre dragostea cu care V'ați ocupat cu primele înmuguriri sufletești ale copiilor noștri, ale adolescenței lor, despre paciința în scaunul mărturisirii; sunt o adevărată podoabă a unui preot care și-a înțeles menirea și care ascultând șoapta conștiinței a tras brazde adânci în ogorul Domnului.

Conferințele D-voastră dela șezătorile Agru-lui,

predicile dela biserica mare și biserișuță, au fost demonstrații religioase științifice, iar în răvna Dv. de a atrage cât mai multe suflete pe cărarea ce dă vieașă, așî facut plăcută surpriză de a face conferinșele interesante prin proecțiuni.

Așî fost omul care V'așî format singur. Așî pornit de jos, fără niciun sprijin de nicăiri. Așî fost sărac, n'așî purtat un nume cunoscut, n'așî avut legături de familie ca să Vă deschidă ușile și să Vă netezească cărările. Ascensiunea Dv. e un splendid exemplu pentru tineretul nostru atât de doritor de mări — fără a le cuceri prin luptă mai îndelungată; ori nimic nu aduce roade decât ceea ce-i făcut cu truda sufletului și cu munca brașelor. A lupta — dar a lupta mereu — aceasta-i vieașă. Cu o inimă tare și cu o nobilă năzuinșă poșî face tot ce vrei. Nu atât talentul, cât puterea de hotărîre, nu atât puterea de a înfrânge obstacole, cât puterea de a lucra cu energie și stăruinșă, sunt garanșile sigure de succes. Numirea Dv. de canonic al Capitulului din Oradea este o răsplată a unei munci plină de idealism, spiritualitate intensă, credinșă adâncă, iubire sinceră, creștinească, altruism până la jertfirea de sine, pe cari le apreciem în întregă lor valoare.

Cu acest prilej dașî-mi voie ca în numele Reuniunii Sf. Maria, secșia femeilor, să Vă prezint cele mai sincere și adânc simșite felicitări și urări de bine. Ne bucură distincșia bine meritată ce așî primit, dar tot în acest moment nu se poate să nu ne abatem sub stăpânirea unei emoșii de adânc regret că ne părăsișî. Ne deprinsesem deja să vedem în Dv. un preșios îndrumător al nostru. Așî fost preotul care ne-așî înviorat sufletul și așî sacrificat timp și energie pentru progresul nostru sufletesc. Vieașă Dv. de aspră disciplină și atât de bogată în fapte creștinești va fi pentru noi un imbald în spre mai bine. Invățătura propagată cu atâta căldură, Vă asigurăm că a luat stăpânire în sufletele noastre, rugându-Vă totodată ca în cadrul posibilitășilor să nu uitașî acest mic mănunchiu de fiice ale Mariei.

Regretul sincer nu e numai al nostru, e și al celor mulșî săraci, suferinșî cari au avut în Dv. un îndrumător și un sprijin, căci erașî făclia vie, un punctual și permanent ajutor al lor. Ruga celor bătrâni ca și a celor nevinovașî azi se înalșă caldă și stăruitoare spre tronul îndurărișlor, cerșind binecuvântare și ocrotire dela Ziditorul lumii pentru părintele lor, al celor suferinșî și săraci.

Pentru munca depusă cu atâta dragoste și elan Vă aduc cu dragă inimă, prinosul nostru de adâncă recunoștinșă.

Vă urăm vieașă lungă în deplină sănătate și putere, ferit de tot ce doare, ca în înalșă Dv. demnită să puteșî lucra cu aceeașî răvnă și dragoste, creidă în jurul Dv. atmosfera plăcută de lucru și de bună înșelegere de aici, pentru preamărirea lui Dumnezeu, a bisericii și a neamului nostru.

D-na președintă, apoi, în semn de recunoștinșă predă darul sufletesc și o cutie cu un potir și cele necesare pentru proscomedie.

Păr. Matei vădit emoșionat de omagiile aduse și de darul sufletesc primit, mulșumește membrilor pentru acest dar, pe care îl va păstra cu mult drag, aducându-șî mereu aminte de clipele acestea solemne. Face comparașie între potir și sf. Fecioară, pe care

marii sfinșî o numesc »potir«. În modestia sa cunoscută, se întrebă, dacă de fapt are așa mare merit în cele sufletești, căci el ceea ce a făcut, a făcut că Domnul servindu-se de el l-a folosit de instrument al său, deci darul lui Dumnezeu fiind cu el, se întrebă el ce merit ar avea? Crede, că el trebuie să mulșumească acestei Reuniuni, că i-a dat prilej de a-șî face datoria, căci obligașia fiecărui preot este de a propovădui cuvântul lui Dumnezeu, ori de câte ori ar avea ocazia.

Am avut ca un puternic stimulent pe d-l protopop, președintele acestei Reuniuni, pe d-na președintă care cu atâta drag și grije căuta să adune membrele la aceste ședinșe lunare. Amintește de darurile sufletești ce le-a primit în mai multe rânduri, reamintind tuturor puterea mare a rugăciunii. Atunci cum să nu fiu muncit când alșii se rugau pentru mine! Un mare predicator, călugăr, care a rămas celebru în urma predicilor sale, spunea, nu e meritul meu, e al aceluia călugăr, care cât timp eu predic, el se roagă rozarul pentru mine.

Fiind încă 1/2 oră până la binecuvântarea euharistică, face o ultimă instrucșie la chestiunile din cutia cu întrebări.

D-l protopop mulșumește pentru frumoasele instrucșii date, amintind ce mult au putut profita multe suflete de pe urma unor astfel de instrucșii. Ii dorește spor la munca ce-l așteaptă pentru care îi dorește sănătate și putere.

Lumea apoi s'a întrunit la biserica cea mare, la binecuvântarea euharistică.

Intr'adevăr Păr. canonic Matei a depus o muncă uriașă pentru promovarea vieșii spirituale din acest oraș. A muncit în tăcere și cu un zel neobosit. Era prezent pretutindenea, unde era vorbă de o acșiune nobilă.

Ex. Sa Dr. Valeriu Traian Frenșiu a căștigat un consilier de mare preș, Capitulul un sincer camarad și bun muncitor, iar credincioșii din Oradea un bun și devotat îndrumător sufletesc.

Hotărît, regretăm plecarea Păr. Matei din Beiuș, fiindcă pierdem un om de valoare, pe unul din marii noștri preoșî. Cu prilejul înaintării la gradul de canonic îi exprimăm sincere și călduroase felicitări, — și rugăm pe Dumnezeu să-i dăruiască sănătate, să poată munci și pe mai departe, tot cu acelașî succes, în via Domnului.

Prof. Traian Tămaș

† P. Felix Wiercinski S. I. Sâmbătă, în 20 Ianuarie a. c. s'a stins din vieașă la Blaj, unde terminase cursul de exercișii spirituale ale Surorilor de acolo, venerabilul părinte Felix Wiercinski. Avea 82 de ani. Se născuse în 1858 lângă Danzig, unde își făcuse și studiile liceale, iar cele teologice la Roma. În 1878 întră în societatea lui Isus. 23 de ani din rodnicul său apostolat i-a petrecut în România. În anul din urmă, după reîntoarcerea din Estonia, a fost prof. de religie la institutul S. Iosif din București. Acum își doarme somnul de veci în pământul românesc al Blajului, între frașii unișî pe cari i-a iubit atât de mult. Odihnească în pace!

Episcopul Samuil Vulcan

Contribuții la o comemorare

de V. Bolca

Incepem cu Samuil Micu, ale cărui legături cu Oradea pornesc mai din vreme. Ele sunt determinate de interese familiare, prietenii și proiecte literare și încep din anul 1782, când monahul Blăjan îngrijea în seminarul de aici de nepotul său Ștefan Clain, în cauza căruia scrie viitorului episcop Moise Dragoș, pe atunci protopop al Orăzii. Corespondența între cei doi continuă și mai târziu. În timpul când Micu e prefect în seminarul Sf. Barbara îl informează pe Dragoș despre studiile și traduceri întocmite de dânsul, rugându-l să tipărească din ele pe cele care le crede mai utile.¹⁾

Se vor întări însă, când prietenul său din mânăstire, Ignatie Dărăbant, pe care în 1782 îl sprijinise în eforturile de a-i urma lui Grigorie Maior în Blaj, va primi scaunul de păstor al Orăzii. Erau legați sufletește prin întâmplări și eforturi comune. În 1765 ambii au fost ridicați, deodată, în treapta de eclesiarh iar în 1772, împreună cu Silvestru Caliani au însoțit pe Grigorie Maior la Viena.²⁾ De aceea se va fi bucurat mult, când, în 8 Aprilie 1788, acesta fu numit în scaunul devenit vacant prin moartea lui Moise Dragoș. În anul următor îl și cercetează și petrecu la curtea lui până în vara anului 1790.³⁾ Față de hărțuile răutăcioase de acasă i-a priit atât de bine acest popas de reconfortare sufletească, din care aveau să răsară proiecte de lucrări viitoare. În acest loc va traduce „Canoanele Sfintelor Săboare” și pe alți Sfinți Părinți, iar Dărăbant îi prezintă un sugestiv plan de activitate: ca să dea pentru biserica românească Sf. Scriptură, Canoanele Sf. Părinți, o istorie bisericească și filosofie.⁴⁾ Il va fi impresionat pe blândul călugăr Blăjan dragostea și înțelegerea ce a întâlnit în cercurile clericale de aici și, în deosebi, prietenia lui Ion Corneli, ce avea să-i lege pentru întreagă viața.

Probabil, însă, că a fost duiosă și grea despărțirea de acest centru primitiv, ca să coboare iarăși în lumea »valorilor« de acasă. În ori ce caz sufletul îi rămase aici, alături cu nădejile. În anul 1791 îi scria lui Dărăbant din Miercurea-Sibiului, salutându-l ca pe un al doilea Moise și-i împărtășește planul său de a-i răspunde lui Eder, într-o lucrare menită să se publice la Viena, pentru a scăpa de cenzură.⁵⁾

În 1794 Micu dedică »ocrotitorului oamenilor învățați, iubitorului de oameni și iubitorului de înțelepciune și știință, milostivului patron al celor ce se nevoesc întru învățătură«, adică lui Dărăbant, *Teologia Morală*, întocmită de el după *Venceslav Schansa*, care avea să stârnească în Blajul lui Bob o uriașă indignare.¹⁾ Episcopul sesizează de acest caz și consistorul care va incrimina ținuta lui Micu. Cartea va apare în 1796, dar dedicația inițială fu scoasă, redactându-se una nouă, către »părintele bun« din Blaj, care se vede că dispunea de mijloace de constrângere, ca să-și disciplineze fiii ce călcau alături de vederile sale.

După ce în 1795 termină cu tipărirea Bibliei, în 1796 îl găsim din nou la Oradea, unde plasează două exemplare din monumentala operă; unul pentru capitulul unit al clericilor, iar celălalt, prin profesorul *Terțina*, va fi trimis episcopului din Muncaciu.²⁾ De acum învățatul călugăr nu va mai avea pace în Blaj, unde i se intentează un senzațional proces, iar episcopul propune guvernului ca renitentul său subaltern să fie pedepsit cu închisoare în Mănăstirea Muncaciului. Scăpat de acuze, după ce își pierduse nădejdea că »din piatră să scoată apă«, își va îndrepta privirile în căutarea unui nou azil pentru bătrânețele sale. Corneli îi atrase atenția către postul de cenzor de pe lângă Cons. Lt. Regal din Buda, pe care Micu, prin recomandarea patronului său din Oradea, spera să-l câștige încă în anul 1800. Nădejile lui se împliniră abia în 1803, când părăsi Blajul în mod definitiv.

În vremile de care ne ocupăm nenorocirile îl ajunseră și pe Gheorghe Șincai. Admirator al regimului iosefin și în proaste relații cu episcopul său, în Septembrie 1794, fostul director al școlilor naționale din Ardeal fu arestat pentru instigații în contra ordinii publice și de odată cu aceasta își pierdu și postul. În 13 Septembrie episcopul fu invitat să propună la postul școlar pe altul în locu-i.³⁾ Lăsat liber, Șincai plecă să-și caute dreptate la împăratul din Viena. Drumul său din 1796, către cetatea împărătească trecu prin Oradea, unde poposi la Dărăbant, fostul său binefăcător care, în 1774, în calitate de prepozit al Blajului îl trimise la Roma. Episcopul îl primi bine pe vajnicul istoric și-l ajută cu 20 galbeni pentru drum.⁴⁾

¹⁾ Dr. Iacob Radu: *Doi luceferi rătăcitori*. pag. 4—5 și *Anexele I, II*, Buc. 1925.

²⁾ Ioan Blănu: *Vieția și activitatea lui Maniu Samuil Miculu*, alias Clain de Sadu, Buc. 1876, pag. 6—9.

³⁾ Idem: op. cit. pag. 10.

⁴⁾ N. Iorga: op. cit. pag. 174.

⁵⁾ N. Iorga: op. cit. pag. 174; scrisoarea către Dărăbant la *Zevie Pâclișan*: *Luptele politice ale Românilor Ardeleni*, pag. 108.

¹⁾ Ioan Blănu: op. cit. pag. 11. Dedicația către Dărăbant publ. în *Arhivul lui T. Cipariu* pag. 676—78.

²⁾ Ioan Blănu: op. cit. pag. 13.

³⁾ A. Papiu Ibarianu: *Vieția Operele și ideile lui Gheorghe Șincai din Sinc'a*. Buc. 1869 pag. 19.

⁴⁾ A. Papiu Ibarianu: op. cit. pag. 20 și *Elegia*, nota 18.

Banca „Unirea“ S. A. — Oradea

CONVOCARE

Domnii acționari ai Băncii »Unirea« S. A. Oradea sunt convocați prin aceasta la

a X-a (a zecea)
Adunare Generală Ordinară

care se va ține în Oradea, Sâmbătă în 17 Februarie 1940, la ora 17 (5 p. m.) în localul institutului din Oradea, Strada Episcopul Pavel No. 4, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul Consiliului de Administrație.
3. Raportul Comitetului de Cenzori.
4. Stabilirea Bilanțului anului 1939, hotărâre asupra profitului net și descărcarea Consiliului de Administrație și a Comitetului de Cenzori.
5. Demisia Il. S. Petru Tămăian din Consiliul de Administrație și alegerea a trei membri în Consiliul de Administrație pe timp de 2 ani.
6. Alegerea Comitetului de Cenzori pe 3 ani.
7. Eventuale propuneri.

CRONICI

— Festivalul Liceului »Samuil Vulcan« din Beiuș. Păstrători ai unei vechi tradiții, elevii liceului din Beiuș în ziua de 27 Ianuarie în fața unui numeros și select public au dat o reușită serbare în sala teatrului Regina Maria din Oradea. A fost un program bogat și variat. Programul serbării începe în cadre străjerești cu »Imnul nostru« cântat de corul mixt al elevilor. Urmează apoi Deviza și Crezul. Sub conducerea Păr. prof. Mihail Bruchental s'au executat câteva coruri, compoziții proprii, cari au uimit pe ascultători. Deși numai câțiva coriști, totuși s'au achitat foarte bine, fiind răsplătiți cu vii aplauze. Elevul Jianu Liviu citește câteva poezii originale. Urmează »Distracții Americane«, punct care a produs un val de haz descrescând multe frunți uitând de grijile zilei în care suntem înhâmași.

Urmează apoi partea cea mai însemnată a programului, emoționanta dramă istorică »Apus de soare« în patru acte de Barbu Delavrancea. În această dramă debutanții au reușit ca să ne evoce pentru o clipă momentele de mândrie națională din trecutul nostru. Jianu Liviu în rolul lui Ștefan cel Mare a fost cât se poate de bine, arătând multă pricepere și temperament. Jocul de scenă și întreg rolul arată că a fost bine pregătit. Alături de el și la fel de bine a fost interpretat rolul Oanei, de către d-șoara Onai Lucia, elevă dela liceul de fete din Beiuș. La fel d-l Deheleanu Gh. în rolul lui Petru Rareș. Restul ansamblului foarte bine. Osteneala a fost răsplătită de asistență cu o reușită morală deplină, fiind viu aplaudați pentru clipele de înălțare sufletească și curată bucurie, pe cari le-am petrecut la această serbare.

Nu putem decât să exprimăm sincerile noastre felicitări acostor elevi și mai ales d-lui prof. Traian Tămaș, dirigintele clasei și corpului profesoral al is-

toricului nostru liceu din Beiuș, care cu muncă neobosită a dirijat cu așa succes o acțiune atât de frumoasă și binevenită, însuflând elevilor conștiința datoriei pe care trebuie să o aibă față de țară, iară nouă dovadă că la liceul din Beiuș se muncește tot ca în trecut.

— Depunerea jurământului studenților dela Academia de Teologie. Cu ocazia sărbătoririi zilei de 24 Ianuarie c., deodată cu toată studențimea din țară și studenții noștri teologi au depus jurământul, prin care au intrat oficial în Frontul Național Studențesc.

Solemnității i-a premers un scurt serviciu divin în Capela Seminarului. Solemnitatea se desfășoară apoi în aula Academiei, în prezența întregului corp profesoral. După deschiderea ședinței, păr. Gh. Barna, comandantul cohorții, face un scurt istoric despre rolul preoților român în trecutul neamului nostru și arată totodată menirea celor ce se pregătesc, pentru a fi conducătorii de mâine ai neamului. »Tineretul nu-și aparține sieși, vigoarea și sufletul lui aparțin neamului. Acest tineret, ce mâine va lua conducerea neamului, are lipsă de educație sănătoasă, care să-l poată face vrednic de aceasta chemare. Acestea au dat naștere Frontului Național Studențesc. Să fim mândri că avem și noi ocazia de a ne înrola în armata aceea mare, a zecilor de mii de studenți, cari toți fac azi jurământ«.

Urmează jurământul studenților, după care studenții prezintă personal comandantului declarația iscălită cuprinzând formula jurământului.

După aceasta, studentul Iosif Boia ține un discurs despre: »Insemnătatea zilei de 24 Ianuarie«, vorbind cu multă însuflețire despre ziua »Unirii tuturor Românilor«, care unire, trebuie să fie mai consolidată și mai trainică, acum, când tunurile bubuie pe toate fronturile și când furtuna ne amenință. Trebuie să fim cu toții la datorie, ca să ne apărăm hotarele.

Apoi studentul Petru Anca declamă poezia: »Horia« de A. Cotruș, iar Gh. Chiorean a executat câteva cântece ocazionale, acompaniat la pian de I. Munteanu. Solemnitatea a luat sfârșit prin întonarea Imnului Regal.

Noutate!

Cea mai frumoasă și cea mai populară carte ce s'a scris despre

SFÂNȚA LITURGHIE

a apărut în sfârșit și în prelucrare românească. Un volum de 416 pagini de doctrină sănătoasă, luminată și făcută vie cu fapte istorice culese din vieța suprafirească a Bisericii.

Preoții au acum la îndemână o carte minunată de meditație și de predici; credincioșii o călăuză sigură care îi va conduce la cunoașterea măreției misterului jertfei sfinte liturghii și îi va aprinde de dorul de a lua parte cât mai des la jertfa altarului spre a se împărtăși de nenumăratele binefaceri și haruri ce ni le împărțește Impăratul Hristos la sfânta liturghie.

Cartea se prezintă în condițiuni tehnice foarte bune cu ilustrațiuni originale în text lucrate în Franța și cu o copertă — icoană în culori — lucrată la Roma.

Prețul 40 de Lei.

Ne facem o datorie a spune de la început că numărul exemplarelor tipărite e foarte mic și de aceea Prea Cucernicii Preoți și credincioșii evlavioși să se grăbească a o comanda la

Mănăstirea Franciscană rom. unită
Str. Piața Ioșia 16
Oradea.